

Številka 472/I
Datum: 8. 7. 2010

Zavod RS za šolstvo
OE Maribor
Mag. Bezić Tatjana
Trg revolucije 7

2000 MARIBOR

Predmet: Teze kritične analize aktivnosti na področju » odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci«

1. Glede na vse bolj problematično preveliko število identificiranih »nadarjenih« učencev se odpirata dve vprašanji:
  - 1.1. Ali so identificirani učenci po državnem konceptu sploh »nadarjeni«?
  - 1.2. Ali resnični talenti morda sploh niso odkriti?
2. Glede na to, da dopolnjena novejša ocenjevalna lestvica za učitelje zaobseže večje število ocenjevanih talentov, se poraja osnovna dilema, ali so v naših konkretnih osnovnošolskih pogojih učitelji zadostno in ustrezno, tako teoretično kot praktično, usposobljeni za to delo. Zato vse večje možnosti napak pri izbiri talentov. Izbiramo torej populacijo, ki je pridna, učeča se, prilagojena, ne pa nadarjenih učencev. V jeseni načrtujemo delavniško zasnovan seminar za učitelje o praktičnem ocenjevanju potreb in karakteristik nadarjenih učencev.
3. V velikem številu šol v SLOVENIJI pri identifikaciji izstopa kategorija otrokovega psihomotoričnega razvoja, kar nenormalno poveča število učencev identificiranih kot nadarjenih. Po Ameriških kriterijih psihomotorično področje ne zajemajo niti definicijsko (pri nas zastarela, nikjer več uporabljana MARYLAND definicija), niti v obseg identifikacijskih instrumentov z utemeljitvijo, da je v njihovem šolskem sistemu že tako v okviru njihovega rednega učnega programa dobro poskrbljeno za športne talente. Pri nas pa po tem kriteriju učenci najlažje pridejo v identifikacijski izbor, pri čemer je strokovno vprašanje ali so to tudi vsi nadarjeni učenci.
4. Za oba uporabljena psihološka testa (Ravenove progresivne matrice in Torrance test ustvarjalnosti) bi bilo nujno pogosteje, vsaj vsake tri leta, določati psihometrične karakteristike in nove zahtevnejše norme. Premakniti se kaže kriterijsko na 95. centil in višje. Razen tega uporabljeni in citirani psihološki testi niso bili standarizirani na populaciji nadarjenih otrok, niti nimajo parametrov prognostične veljavnosti za odkrivanje nadarjenih učencev.
5. Na naši šoli smo se odločili, da ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO opozorimo, da v primeru, če ne bo strokovno ustreznega odziva na naše pobude v smislu opisanih sprememb, pričnemo prihodnje šolsko leto upoštevati 95. centil kot kriterijsko osnovo za vključitev učenca v kategorijo nadarjenih. Toda to ne le zato, ker omenjena edukacija

talentov nima ustreznega finančnega ekvivalenta, temveč je tudi kadrovsko pedagoško težko, če že ne nemogoče, z ustreznimi individualiziranimi učnimi programi pedagoško oskrbeti množico (tudi do pol razreda) »nadarjenih«, ki v večini najbrž to niso.

6. Glede na logično enotnost in zakonitost homogene celote, pojmovanja, identifikacije in edukacije nadarjenosti, smo mnenja, da velja pri nas splošna zmeda v prisposodbi sračjega gnezda. Pojmovanja, identifikacija in edukacija nadarjenih izhajata iz različnih spoznavnih premis. Zato so naše naraščajoče strokovne dileme v skrbi za talente samo del splošne naraščajoče kritike realizacije celega koncepta. Celoten koncept **ODKRIVANJE IN DELO Z NADARJENIMI UČENCI** bi nujno morali evalvirati in povsem znova zgraditi z znanstveno kompetentnimi kadri. Ne pa, da se vse omenjene in druge sporne zadeve vlečejo še v srednjo šolo.
7. V eni državi imamo paradoks »zmeda«, vsebinsko in po obsegu nekompatibilnih koncepcij, identifikacij in edukacij nadarjenosti. V prisposodbi rečeno, imamo stanje v katerem je število ministrstev identično s številom različnih poskusov opredeljevanja nadarjenosti.
Vse omenjeno povzroča zmedo in nezadovoljstvo pri starših, učiteljih, vzgojiteljih in celo pri šolski administraciji ter nadarjenih učencih, ki si več ne želijo etikete nadarjenosti. V vsesplošni konceptualni in organizacijski zmedini jim to predstavlja sramotno stigmo. Vse to velja v še večji meri za srednješolske talente. Učitelj se s tem kriterijem ne more dobro izvajati individualnega pouka za ostale učence in učenke z dodatno strokovno pomočjo.
8. Ali je **Celoten koncept** Ministrstva za šolstvo in Zavoda RS za šolstvo **ODKRIVANJE IN DELO Z NADARJENIMI UČENCI podprt vsaj z eno empirično znanstveno raziskavo in tudi z znanstveno deskriptivno raziskavo?** Če ni ali je v skladu z zakonodajo?
9. **MARYLAND definicijo nadarjenosti iz leta 1970 danes ne uporabljajo nikjer več.** Danes se v svetu najbolj uveljavlja RENZULLI-jev koncept **TRIKROŽNE KONCEPCIJE NADARJENOSTI, IDENTIFIKACIJSKI MODEL NIHAJNIH VRAT in VSESPLOŠNI OBOGATITVENI MODEL.** (RENZULLI)
10. Na naši šoli smo razširili obstoječo identifikacijo nadarjenih v širokotračni študij in uvajamo **OCENJEVALNO LESTVICO STARŠEV** za odkrivanje nadarjenih otrok. Starši so tako od vsega začetka aktivno vpeti v identifikacijo in edukacijo nadarjenih učencev, med tem ko jih uradni koncept prepozno ali pa sploh ne vključuje v sodelovanje. Starše s seminarji usposabljammo za prve razpoznavalce talentov. Tega je v uradnem citiranem konceptu pogrešati.
11. Glede na naša poglobljeno kritična izkušnjska spoznanja v zvezi z aktivnostmi na področju nadarjenosti ugotavljamo, da je uradni Slovenski koncept antropološko vzeto izrazito enostranski, izrazito intelektualističen, kognitivističen, storilnostno usmerjen. Zato smo se v skladu s sodobni trendi v razvitem svetu odločili, da preko seminarjev in usposabljanj v večji meri (vsaj enakovredno) zajamemo dinamični psihološki prostor z afektivnimi, konativnimi, osebnostnimi, socialnimi, moralnimi in notranje motivacijskimi karakteristikami nadarjenih učencev.
12. Na naši šoli, za razliko od državnega koncepta, v proces identifikacije s psihološkimi instrumenti, oziroma testi, zajamemo celo generacijo učencev. To prispeva k večji objektivnosti, veljavnosti in znanstveni fundiranosti vsega dela na področju nadarjenosti. Evidentiranost s strani razrednikov v uradnem konceptu temelji preveč na subjektivističnih osnovah.
13. Glede spornih uporabljanih ocenjevalnih lestvic za učitelje iščemo na naši šoli rešitve v smeri široko tračnega študija (ocenjevalne lestvice za sošolce, samoocenjevalne

skale, itd.), kakor je na primer RENZULLI-jeva ocenjevalna lestvica za učitelje, ki zajema vse bistvene antropološke komponente nadarjenosti, zato je tudi kvalitetnejša od obstoječe ocenjevalne lestvice za učitelje, ki je povzeta po dr. KORENU iz leta 1980 v Hrvaški.

14. Kot kritično ocenjujemo v celotnem loku državnega koncepta strokovno nesorazmerno izpostavljanje odličnega učnega uspeha kot determinante zunanje motivacije. Na osnovi naših izkušenj in sodobnih svetovnih raziskav naša strokovna prizadevanja bolj usmerjamo v razvijanje karakteristik notranje psihološke motivacije nadarjenih učencev. Tudi že v Sloveniji so znanstveno kompetentni strokovnjaki preučevalno ugotovili, da okoli 40 procentov nadarjenih ni odličnih v učnem uspehu, na drugi strani pa mnogi identificirani kot »nadarjeni« niso nadarjeni. Trenutno imamo 179 identificiranih nadarjenih učencev na naši šoli (vseh učencev je 805).
15. Glede na enakovrednost edukacijske oskrbe nadarjenih v homogenem in heterogenem razvrščanju pri nas, za razliko od uradnega koncepta, posvečamo vse več pozornosti razvijanju nadarjenih pri rednem pouku skozi strategije nivojskega pouka, individualizacije, diferenciacije, personifikacije in samousmerjevalnega učenja.
16. Glede na odsotnost evalvacije državnega koncepta pričenjamo na naši šoli z aktivnostmi evalvacije obstoječih vzgojno izobraževalnih programov skozi intervjuje in ankete samih nadarjenih učencev. S tedenskimi razgovori – sestanki izboljšujemo vse aktivnosti na področju nadarjenosti, za razliko od koncepta ODKRIVANJE IN DELO Z NADARJENIMI UČENCI Zavoda RS za šolstvo.
17. Na osnovi katerih strokovnih ugotovitev lahko šole izdajajo ob koncu osnovnošolskega izobraževanja učencem »Potrdilo o nadarjenosti« kot element za dodelitev Zoisove štipendije?
18. Obseg dela, ki ga morajo učitelji in svetovalna služba opraviti v skladu s konceptom in zakonom o delu z nadarjenimi, je administrativno velik. Poleg tega se didaktično in strokovno pripravljajo na pouk, kakor so se pripravljali tudi v preteklosti. Menim, da so učitelji tudi že do koncepta »dela z nadarjenimi« opravljali brez »testov« dobro opravljen in pripravljen pouk.

Ana Vehar,
Ravnateljica

V vednost:

- Svet staršev
- Svet šole
- učiteljski zbor